

Sádra a jiné modelové hmoty

* MDDr. Tomáš Slavíček

* LF MU Brno

Modelové hmoty

- * Pomocné materiály
- * Slouží k vytvoření modelu jako věrné kopie reality

Modely

* Studijní

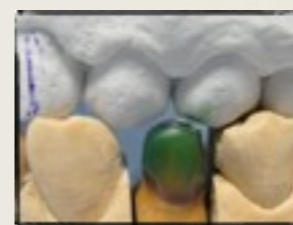
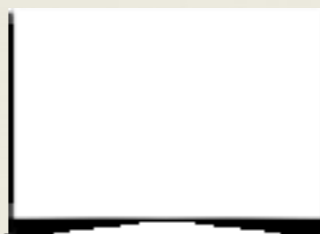
* Model k archivaci

* Pracovní

* Pomocný (protiskus)

* Model dublovaný

* Dělený model

Modelové hmoty

- * Přesnost
- * Tvarová stálost
- * Trvanlivost
- * Odolnost vůči otření
- * Snášlivost s otiskovacími materiály
- * barevnost kontrast s modelovacími materiály

Modelové hmoty

- * SÁDRA
- * PRYSKYŘICE
- * FORMOVACÍ HMOTA (*dublovaný model*)
- * *Elektrogalvanická měď*
- * *Lehce tavitelné slitiny k nástřiku*

Historické

Amalgam, modelové cementy

Sádra

- * Universální materiál:
- * Modelový, *formovací, otiskovací*
- * Nejčastěji jako modelový materiál a formovací pro výrobu licí formy (*snímatelná protetika*)
- * *Použití sádry jako modelového materiálu poprvé popsal Philipp Pfaff.*
- * Sádrou získáváme ze sádrovce

Sádra

* Sádrovec

Dihydrát síranu vápenatého:

Přírodní sádrovec je bezbarvý, bělavý, tmavošedý

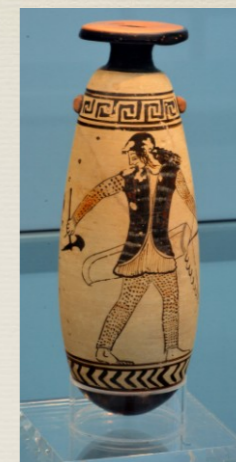
Sádra se získává dehydratací sádrovce za vzniku Hemihydrátu síranu vápenatého.- *ztrácí vodu*

Sádra

- * Neznámější naleziště *Alabastron (Egypt)*
- * *Alabastron- nádoba na oleje nebo parfémů*
- * Množství krystalické vody v sádrovci je 23%
- * Krystalizuje jednoklonné soustavě
- * Špatně rozpustné ve vodě
- * Chemický sádrovec vzniká při průmyslové výrobě k.fosforečné

Sádrovec

✱ V krystalu sádrovce je zastoupeno několi fází

Anhydrit

dihydrát

hemihydrát(sádra)

Sádra

✱ Výroba:

Sádrovec se upravuje různými způsoby.

Výsledkem jsou dva typy :

ALFA

BETA

✱ BETA hemihydrát

Suchou dehydratací sádrovce.

Rozemletý sádrovec se v otevřených nebo rotačních pecích zahřívá na 120°C-180°C

Vzniká méně kvalitní sádra:

Alabastrová

Kamenná

Beta

- * Mísicí poměr beta polohydrátů:
60-65 ml vody : 100 ml sádry

Sádra

✱ Výroba:

Sádrovec se upravuje různými způsoby.

Výsledkem jsou dva typy :

ALFA

BETA

Alfa

✱ ALFA hemihydrát:

Mokrou dehydratací pod tlakem při $t = 125^{\circ}\text{C}$ (autokláv)

Vzniká hydrokal

NEBO

*Bez tlaku v roztocích kyselin nebo solí při teplotách 80°C -
 150°C*

Vznikají DENZITY

Alfa

✱ Hotový Alfa polohydrát se ihned suší při 105°C

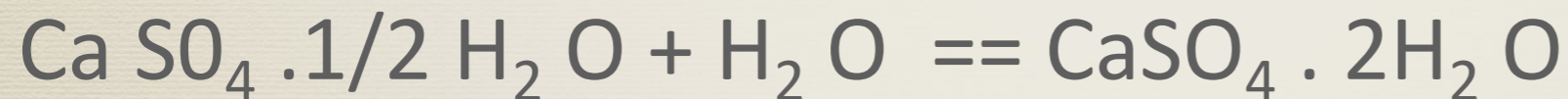
A následně se mele.

- kvalitní (vysoká cena)
- je potřeba méně vody:

Tuhnutí sádry

- * Exotermický děj
- * Prášek do tekutiny
- * Zachovat přesný mísící poměr
- * Principem tuhnutí je REHYDRATACE hemihydrátu

Dělení dle ISO

- * I.typ OTISKOVACÍ SÁDRA- rigidní,nejlevnější sádra.,otisky bezzubých čelistí,nepoužívá se
- * II.typ MODELOVÁ SÁDRA-alabastrová (BETA),archivní modely.Pevnost 9 MPa
- * III.typ HYDROKAL- kamenná,antagonální modely,pro přípravu bezzubých čelistí se míchá 1:1 s alabastrovou,pracovní modely.Pevnost 20,7 MPa
- * IV.typ DENZIT (Německo vysoce kvalitní,fixní protetika,dělené modely: pevnost 34,5 MPa
- * V.typ STONE : nejkvalitnější, mísící poměr 100: 18-20ml, pevnost 48,3MPa

Mísící poměr
voda/sádra ml/g

- I. typ: 60/100 (0,60)
- II. typ: 45–50/100 (0,45–0,50)
- III. typ: 28–30/100 (0,28–0,30)
- IV. typ: 22–24/100 (0,22–0,24)[1]

Tuhnutí sádry

- * V první fázi se polohydrát rozpouští ve vodě
- * Vznik nasyceného roztoku
- * Polohydrát se mění na Dihydrát
- * Ideálně se používá voda destilovaná
- * Rychlost tuhnutí sádky se upravuje výrobcem pro potřeby laboranta

Tuhnutí sádry

Zrychlení tuhnutí

rychlejší a delší míchání,
nižší poměr voda/sádra,
vyšší teplota vody,
anorganické soli a kyseliny.

Zpomalení tuhnutí –

koloidy /krev, slina na otisku!/,
nižší teplota vody
vyšší poměr voda/sádra,
borax (tetraboritan didraselný)
organické soli.

Objemové změny při tuhnutí – expanze (při tuhnutí je korigována přísadami).

Je zvýšena – zbytky sádry na nástrojích, dlouhým a rychlým mícháním, přidáním NaCl, přidáním vody do tuhnoucí sádky, ponořením tuhoucího modelu do vody (hygroskopická expanze).

Je snížena síranem draselným.

(Vše na úkor pevnosti! Pro kvalitu, tvrdost a pevnost sádry je rozhodující míšící poměr prášku s vodou, délka tuhnutí a vlhkost modelu.)

Pevnost sádry:

zvyšuje se – menším podílem vody, kvalitním vyschnutím;
snižuje se – vlhkostí, otiskovacími hmotami (hydrokoloidy, silikony a polyéthery), s vysokou teplotou při sušení (90 °C).

Kapilární a bublinková porozita může oslabit pevnost – lze výrazně snížit mícháním ve vakuovém mísiči a použitím hydrofilizačních roztoků (Fixakryl, Interwaxit)

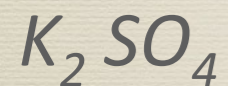
Materiály: typ II – *Alamo S*, typ III – *Mramorit*, *Convertin*, *Dental Hydrocal*, typ IV – *Convertin Hart*, *Suprastone*.

Objemové změny sádry

- * Po smíchání sádry s vodou vzniká počáteční kontrakce
- * Kontrakce převládá do té doby než část sádry ztuhne
- * Poté převládá expanze
- * Objemové změny sádry lze upravovat:
- * Snižovat

Vyšší podíl vody (*zmenší se odolnost*)

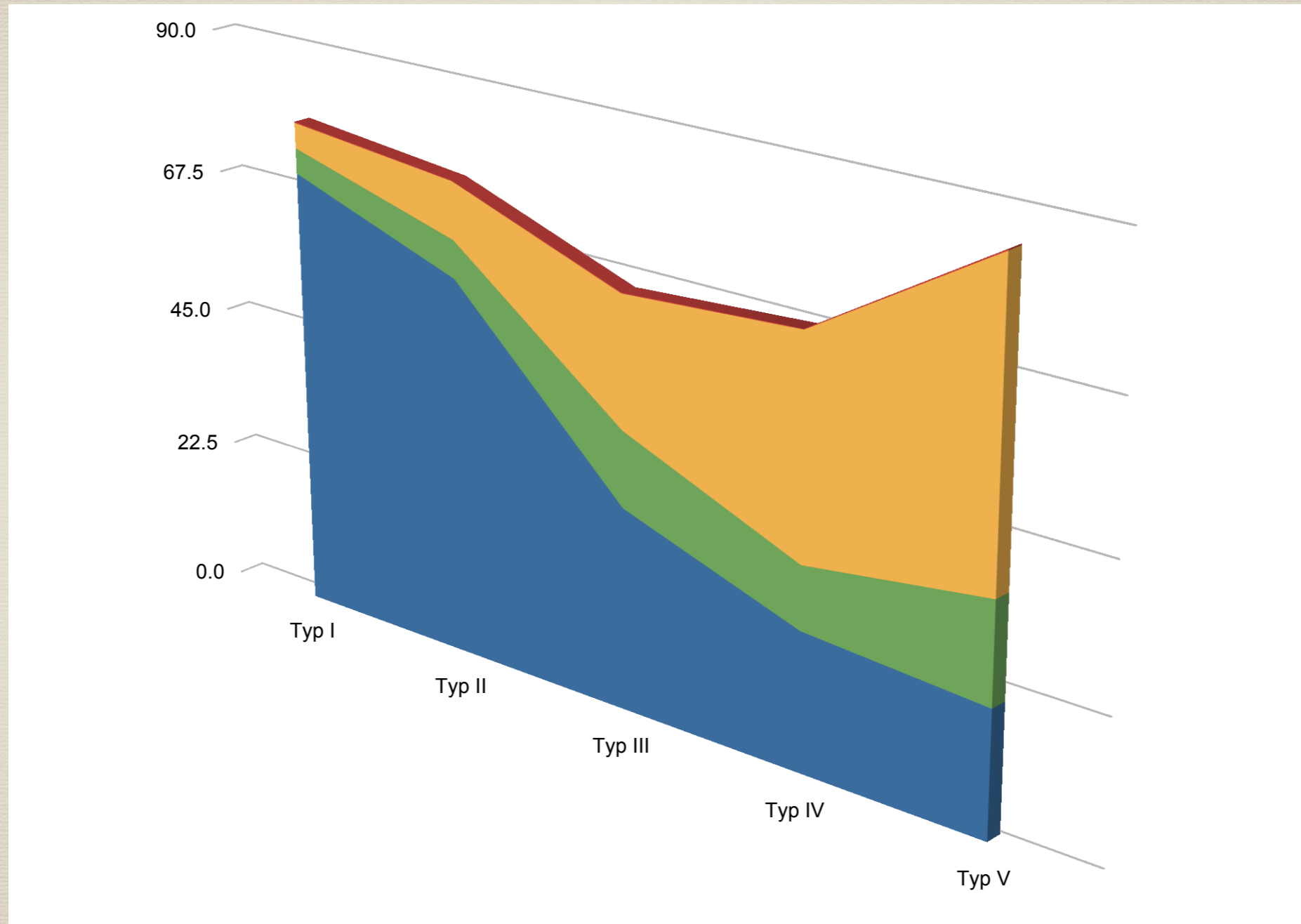
- * Expanzi zvyšuje:
- * Agar, zbytky ztuhlé sádry, vysoká vlhkost vzduchu
- * Hydroskopická expanze (dolévání vody při míchání)

Kontrakce po ztuhnutí a vysušení modelu je

0,04%

Chart 3

■ množství vody do 100g prášku ■ doba tuhnutí ■ pevnost v MPa ■ Expanze v %

Pevnost sádrového modelu

- ✱ Závislá na hustotě - porositě sádry - užitém poměru voda: sádra
Přebytečná voda zůstává v pórech a snižuje tak pevnost
Vyschnutím modelu se pevnost zvyšuje
Pevnost sádrového modelu také ovlivňují otiskovací hmoty při tuhnutí sádry

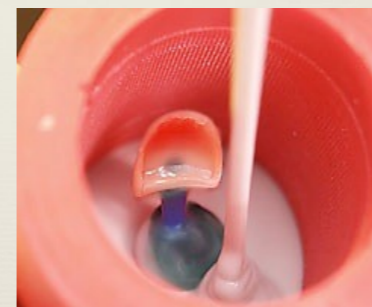
Snižují: hydrokoloidy, silikony, polyetery

Proto by se měly otisky sejmout do 40 min od vylití sádrrou

Formovací hmoty

- * Pro dublované modely
- * U snímatelné protetiky, kde sejmutí voskové práce obnáší vysoké riziko poškození
- * Formovací hmoty

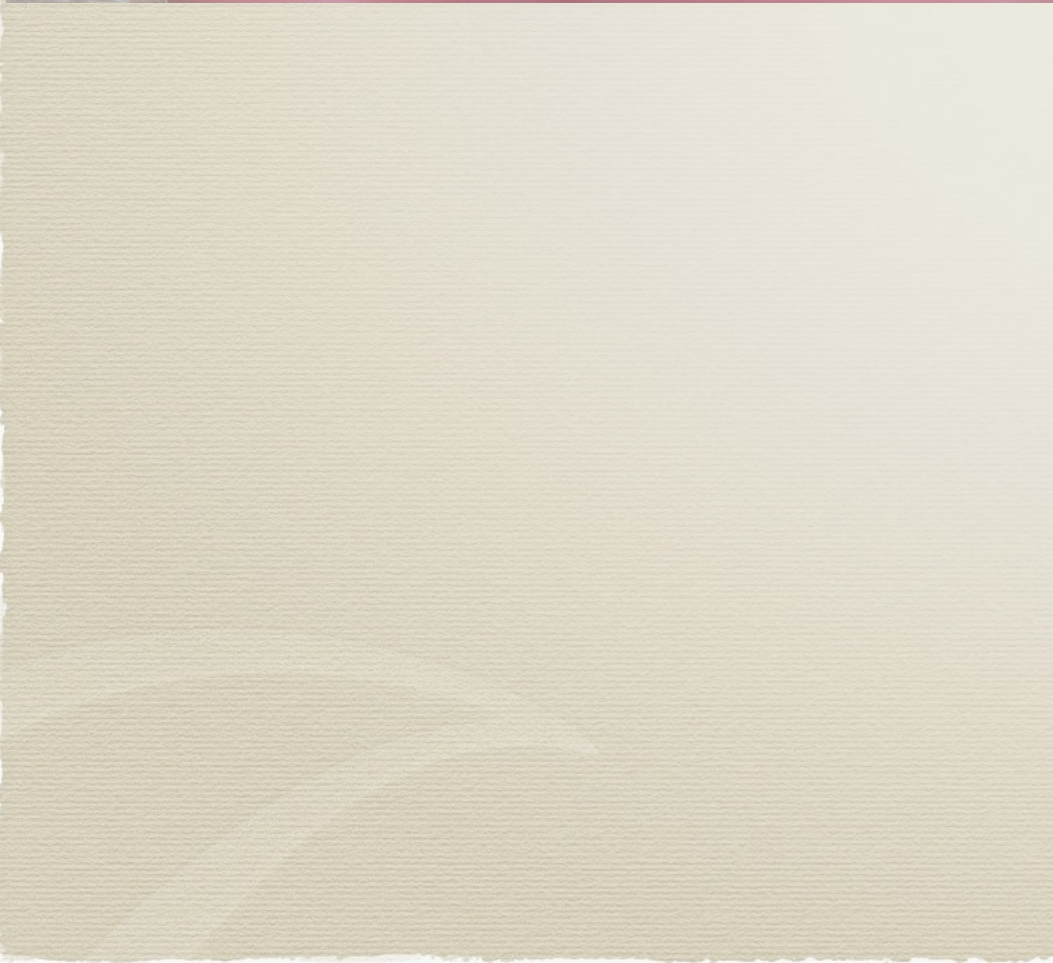

Modelové pryskyřice

- * Příliš se kvůli své kontrakci při tuhnutí nehodí
- * Používají se proto s 50% plnivem
- * Různé typy epoxidové, polyuretanové, akryláty
- * Plnivo: kovový, křemičitý, vápenný prášek

Většinou jako dvousložkový materiál

Galvanoplastická měď

- * Galvanoplastickým pokovováním získáváme tenkou vrstvu kovu uvnitř otisku
- * Začíná se potřením otisku zevnitř grafitem
- * Otisk pak slouží jako katoda v elektrolytickém procesu
- * Pro náročnost se dnes nepoužívá

Lehce tavitelné slitiny

- * Nástřikem roztaveného cínu a bismutu vzniká 0,5 mm silná skořepina

Virtuální modely

- ✱ Model ve virtuálním prostředí
- ✱ Rozšiřuje pole našich možností
- ✱ Pracovní model / situační model/ studijní model/ ....
- ✱ Potřeba potřebného vybavení

Virtuální modely

- ✱ Pro potřebu vzniku virtuálního modelu musí existovat rozhraní- interface pro převodu hmotného objektu do digitálního prostředí
- ✱ lo skenner, stolní skenner

Virtuální modely

- ✱ Umožňují preciznější práci
- ✱ Usnadňují práci
- ✱ Velký potenciál
- ✱ Designování práce probíhá též virtuálně
- ✱ Možnost 3D tisku

12:41

5G

< qrs

37971156-Untitled

Scan me!

Děkuji vám za pozornost

